

M. BOSCH, C. HERNANDEZ MOR

PRÀCTICA/TEORIA

Abril, 1974

1) Tota pràctica artística respon a una actitud ideològica enfront del procés de producció artística i enfront del concret entorn social en el qual es produeix la concreta pràctica artística.

- Tota actitud enfront del procés de producció artística, tota forma de pràctica de l'art, comporta una teoria sobre la pràctica de l'art: tota pràctica artística respon a una teoria sobre l'art, els seus condicionaments socials i les seves implicacions ideològiques.

La manca de teoria explícita o sistematitzada no suposa mai la inexistència de teoria implícita a la pràctica artística: una pretesa absència de teoria és ja una teoria.

- La pràctica de l'art suposa sempre unes motivacions i unes intencions subjectives, diverses, contradictòries, més o menys conscients i inconscients, que denoten un punt de vista ideològic, una actitud de classe: són els condicionaments subjectius del procés de treball artístic, els quals estan al seu torn condicionats pels condicionaments objectius: factors econòmics, ideològics i polítics que condicionen en última instància els resultats de tota pràctica artística i el seu procés de producció.

2) El silenciament, l'enmascarament, la no reflexió explícita de les motivacions, intencions i condicionaments d'una concreta pràctica artística contribueix a perpetuar el confusionisme i mistificació de la pràctica de l'art i la "sacralització" i "misterialització" dels resultats de tal pràctica.

- El silenciament i l'enmascarament dels condicionaments subjectius i objectius d'una concreta pràctica artística respon a, o es pot fonamentar en, una teoria del fet artístic produïda des d'un punt de vista humanista que perpetua la consideració idealista (útil a la reacció i a les actituds oportunistes) del producte artístic concebut quasi únicament com a segregació de la "sensibilitat" de l'artista en tant que elaborador especialitzat (i autònom del seu entorn social) de productes pretesament autònoms (que es pretenen, almenys en gran part, per damunt o més enllà de les contradiccions socials) mitjançant una pràctica que s'entén també com a autònoma de les altres pràctiques socials.

Aquest punt de vista idealista justifica que l'autor, l'artista, no "expliqui" la seva obra, "el que fa": ell "no té per què explicar-la", ell "no pot explicar-la", "l'obra s'explica per si mateixa", en tot cas "són els altres, els crítics, que l'han d'explicar". (A vegades, per tal que es valorin obres i tendències artístiques d'avantguarda és més eficaç silenciar, que es una manera d'enmascarar, les motivacions, les intencions, el punt de vista ideològic, etc..., d'acord amb el "si l'encerto l'endivino", que és una de les maneres de jugar la carta del confusionisme).

- L'anteriorment citat punt de vista idealista sobre la pràctica artística origina actituds pragmàtiques, és a dir actituds que sobrevaloren la pràctica en detriment de la reflexió o anàlisi (teoria) sobre la pràctica i el seu entorn social. Aquestes actituds pragmàtiques, en no respondre a un treball dialèctic entre teoria i pràctica (perquè per als pragmàtics, de manera simplista, "el que compta és el que es fa") l'únic discurs teòric que generalment produeixen consisteix en un intent de justificació de la pròpia pràctica, en una racionalització subjectivista feta a posteriori.

La pràctica produïda a partir d'aquestes actituds pragmàtiques reflexa sempre la manca d'una anàlisi feta des d'un punt de vista revolucionari. (Sobre el concepte "revolucionari", veieu el punt 5).

3) Pràctica i teoria són dos aspectes interrelacionats dialècticament; cap dels dos no és pensable ni factible sense l'altre.

- És una consideració idealista, burgesa, pretendre que pràctica ("el que es fa") i teoria ("el que es diu", "el que es diu sobre el que es fa i sobre el que es vol fer") han de coincidir: pràctica i teoria són dos aspectes contradictoris que permeten avançar en un procés i que mai no deixen d'ésser contradictoris.

- Una teoria no justifica mai per si sola una pràctica, i a la inversa. Però no pel sol fet d'haver-hi moltes i agudes contradiccions entre una determinada pràctica i una determinada teoria (pràctica i teoria d'un individu, grup o tendència), queda invalidada tal pràctica o tal teoria, a no ésser que les contradiccions entre pràctica i teoria siguin antagonistes.

- Des d'un punt de vista revolucionari, les contradiccions existents entre una teoria i una pràctica determinades han d'evidenciarse per tal que es puguin treballar dialècticament. Amagar-les utilitzen un discurs que no reculli la contradicció pràctica/ teoria suposa una actitud oportunista i confusionista. I amagar-les callant la teoria (pragmatisme: "el que compta es el que es fa") o valoritzen únicament la teoria (teoricisme) suposa, en definitiva, partir de la consideració idealista que pràctica i teoria han de coincidir.

4) La teoria és una reflexió (una anàlisi) sobre la pràctica i alhora és una guia per a la pràctica; i la pràctica, respecte a la teoria, suposa la verificació i la corresponent rectificació i enriquiment d'uns elements teòrics no vàlids: la pràctica afecta a la teoria i a la inversa.

- La pràctica de l'art és, en última instància, l'aspecte principal de la contradicció pràctica/teoria: per bé que la pràctica actua sobre la teoria, aquesta en definitiva no és més que l'origen i la prolongació de la pràctica; i la pràctica, en certa manera, és el resultat i la justificació de la teoria.

- Malgrat que en última instància l'aspecte principal de la contradicció pràctica/teoria és la pràctica (pràctica de l'art), la teoria (pràctica teòrica o teoria feta explícita a través de textos, xerrades, intervencions, etc...) pot esdevenir, segons el moment conjuntural, l'aspecte principal: per bé que en última instància "el que compta és el que es fa", a

vegades és més important, clarificador i oportú "el que es diu", "el que hom pensa i reflexiona sobre el que es fa", la teoria, que no pas "el que es fa", la pràctica.

- Des d'un punt de vista revolucionari sobre la pràctica artística, cal portar a terme ambdós tipus de pràctica: la pràctica de l'art i la pràctica teòrica sobre la pràctica artística i els seus condicionaments i implicacions. I cal treballar dialecticament les contradiccions entre ambdós tipus de pràctica.

- El fet de suprimir la pràctica teòrica, és a dir, de silenciar, de no explicitar, la teoria implícita a la pràctica de l'art (pragmatisme, actitud pragmàtica que molt sovint suposa una actitud oportunista i confusionista), o el fet d'abandonar, d'ajornar, o supeditar mecànicament la pràctica de l'art, sobrevalorant així la pràctica teòrica (teoricisme), suposa una concepció no dialèctica de la relació entre la pràctica i teoria, concepció que no és adient de cara a uns resultats vàlids des d'un punt de vista revolucionari.

5) Si bé és possible assenyalar uns principis bàsics i unes indicacions sobre que són, han d'ésser o poden ésser una pràctica i una teoria artístiques revolucionàries, seria absurd intentar fer una casuística sobre com ha d'ésser un art revolucionari. En última instància és una anàlisi de la conjuntura la que indica quines tendències artístiques són o no progressistes, o revolucionàries, i en quin sentit concret ho són i perquè i respecte a què són revolucionàries o progressistes o regresives. Per això quan es parla de punt de vista revolucionari sobre la pràctica artística, de pràctica i teoria artístiques revolucionàries, d'avantguarda artística revolucionària, etc..., sense situar tals conceptes dins de les concretes contradiccions d'una determinada conjuntura cultural, l'adjectiu revolucionari queda sempre ambigu i situat en un context de gran ambigüïtat. L'ambigüïtat, però, no invalida unes puntualitzacions teòriques generals, abstractes, que han d'ésser verificades per un anàlisi de la concreta conjuntura cultural i política.

És evident que una pràctica i una teoria artístiques autènticament revolucionàries no poden existir més que a partir de l'inici d'un procés social revolucionari. No obstant això, pot parlar-se d'art revolucionari en una situació social no revolucionària.

Un punt de vista revolucionari sobre la pràctica artística comporta la voluntat de partir, per a la pràctica i la teoria, de la constatació de que el procés de producció artística és un procés socialment condicionat i que té una real incidència ideològica que pot contribuir a atansar i a accelerar el procés social revolucionari consistent en el canvi de les actuals relacions de producció.

6) Sense teoria artística revolucionària no pot haver-hi pràctica artística revolucionària, i a la inversa.

- Una pràctica i una teoria artístiques revolucionàries no poden sorgir únicament de la reflexió sobre la pràctica, és a dir, fent abstracció dels condicionaments i implicacions socials de l'art, oblidant la real incidència ideològica de tota pràctica artística.

Una actitud revolucionària respecte a l'art només pot arribar a produir una pràctica i una teoria artístiques revolucionàries si parteix de l'anàlisi dialèctica de la pràctica i dels seus condicionaments i implicacions ideològiques, econòmiques i per tant polítiques, i

si utilitza els resultats d'aquesta anàlisi com a orientació per a la rectificació i desenvolupament de la pràctica.

La teoria, però, en tant que indicació per a la pràctica, no ha d'esdevenir mai un objectiu voluntarista, mecànic, dogmàtic: les contradiccions entre teoria i pràctica s'han de resoldre dialècticament.

- Per tal de portar a terme l'anàlisi de la pràctica i del context en què aquesta es produeix, calen uns elements teòrics no provinents únicament del camp artístic (de la història de l'art, de la història de les avantguardes artístiques, de la teoria (burguesa) de l'art, de les diverses modes crítiques, etc...), sinó que són precisos també altres elements teòrics aportats per distintes ciències i disciplines l'objecte específic de les quals no és el procés de producció artística.

- Una pràctica i una teoria artístiques poden esdevenir revolucionàries:

1) si responen a una actitud ideològica i política revolucionària; i

2) si efectuen un treball revolucionari sobre (a) l'especificitat de la concreta pràctica artística i (b) sobre la forma i el caràcter de la incidència ideològica de la pràctica artística dins el context social en què aquesta es produeix.

- El treball sobre l'especificitat artística comporta ja la transformació o rectificació de la forma i caràcter de la incidència ideològica; i la necessitat de canviar la forma i el caràcter de la incidència ideològica, demana un treball sobre l'especificitat artística per tal d'adequar-la a la dita necessitat ideològica.

Amdós aspectes, el treball sobre l'especificitat i el treball sobre com i en quin sentit incidir en el context social, estan, doncs, interrelacionats dialècticament: són dos objectius inseparables des d'un punt de vista revolucionari.

7) En un possible front d'avantguarda artística revolucionària hi caben, i fins i tot hi són necessàries de cara a la ineludible confrontació ideològica, diverses tendències contradictòries entre sí, per bé que no antagonistes.

D'altra manera es corra el risc del dogmatisme, de la manca de confrontació dialèctica, i per tant de l'atrofiament del possible procés artístic revolucionari.

8) Les contradiccions entre avantguarda artística i avantguarda política o entre objectius polítics i objectius artístics han d'ésser treballades dialècticament i no mecànicament, ni autoritariamente, ni paternalísticament per part de l'avantguarda política. Les contradiccions entre les dues avantguardes no poden ésser ignorades ni teòricament ni pràcticament mitjançant una suposta identitat entre ambdues, falsa identitat que condueix, en definitiva, a una instrumentalització de l'avantguarda artística per part de l'avantguarda política, instrumentalització que comporta a la curta i a la llarga la impossibilitat d'acomplir l'específic artístic revolucionari.

- Un discurs polític que no tingui en compte les contradiccions ideològiques, econòmiques i polítiques de l'àmbit artístic i cultural, i que per tant no s'insereixi a l'interior d'aquestes contradiccions, es torna inoperant de cara als sectors artístics i intel·lectuals. Un tal discurs és a vegades una pantalla demagògica per a encubrir objectius polítics sectaris. I mai un tal discurs o actuació política serà apte per a treballar les contradiccions dels sectors artístics i intel·lectuals des d'un punt de vista revolucionari.

9) Cal distingir entre un tipus de pràctica artística al servei directe de les necessitats revolucionàries (art de propaganda, d'agitació, art militant, etc...) i una pràctica que no pel fet d'ésser només indirectament revolucionària, és menys necessària i menys revolucionària: una pràctica que desenmascari la base ideològica en que s'assenta l'actual pràctica artística i les implicacions que comporta aquesta base ideològica, i que creï, dins les limitacions i possibilitats inherents a l'actual mode de producció artística, les bases teòriques i pràctiques per a una pràctica artística revolucionària.